

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Najčastejšou príčinou úmrtia u detí a dospelých vo veku 0 až 19 rokov na Slovensku sú úrazy. V roku 2009 v dôsledku úrazov zomrelo 121 detí a dospelých v tejto vekovej kategórii. V prípade, ak by sa na Slovensku podarilo znížiť počet úmrtí v dôsledku úrazov na úroveň Holandska, jednej z najbezpečnejších krajín v Európe, odhaduje sa, že by sa mohlo zachrániť 50 až 60% týchto životov.

Táto informačná karta o bezpečnosti detí bola vypracovaná v roku 2012 v rámci projektu TACTICS (Tools to Address Childhood Trauma, Injury and Children's Safety) ako nástroj na meranie pokroku a stanovenie cieľov na zníženie počtu neúmyselných úrazov detí a mladistvých s následkami úmrtia či invalidity v Európe.

Informačná karta sumarizuje výkon Slovenska z hľadiska úrovne bezpečnosti poskytovanej najmladším a najzraniteľnejším občanom republiky, a to prostredníctvom celonárodnej stratégie zameranej na neúmyselné úrazy. Vychádza z hodnotenia súčasných slovenských stratégií/politik na podporu bezpečnosti detí a mladistvých, platných k júlu 2011, vrátane špecifických oblastí úrazov (napr. cesta, domáce prostredie či voľnočasové aktivity) a činnosti v oblasti vedenia, infraštruktúry a kapacity na podporu úsilia v oblasti prevencie úrazov. Podrobný popis metód použitých pri tomto hodnotení je v prílohe č. I na strane 16.

VÝSLEDKY HODNOTENIA POĎĽA OBLASTI ÚRAZOV (maximum 5 hviezdíček):

Bezpečnosť chodcov	★★★★☆
Bezpečnosť spolujazdcov/vodičov	★★★★
Bezpečnosť na motocykli/mopede	★★★★★
Bezpečnosť na bicykli	★★★★☆
Bezpečnosť pri vode/prevencia pred utopením	★
Prevencia pádov	★
Prevencia otráv	★★
Prevencia popálenín/obarenín	★
Prevencia udusenía/uškrtenia	★★★
Managment bezpečnosti detí	★★
Infraštruktúra v oblasti bezpečnosti detí	★★
Budovanie kapacít pre bezpečnosť detí	★★★★

AKÉ JE NA
SLOVENSKU
POVEDOMIE
O BEZPEČNOSTI
DETÍ A MLADIS-
TVÝCH?

CELKOVÉ HOD-
NOTENIE BEZ-
PEČNOSTI DETÍ
PRE SLOVENSKU
REPUBLIKU

STUPNICA
HODNOTENIA:

- Vynikajúce
- Dobré
- Priemerné
- Slabé
- Nevyhovujúce

Zistené nedostatky a požadované opatrenia

Slovenská republika vykonala v riešení problémov s bezpečnosťou detí a mladistvých na bicykloch a motocykloch značnú prácu v otázkach bezpečnosti detí a adolescentov v oblasti bezpečnosti cyklistov a jazdy na mopede/motocykli, avšak pre bezpečnosť detí spolujazdcov/šoférov a chodcov by sa dalo urobiť podstatne viac. Navyše aj opatrenia na riešenie prípadov úrazov v domácom prostredí, ako utopenie, pády, popáleniny a obareniny, otrava a udusenie/zaškrtanie, sú tiež nedostatočné. Z uvedených prezentovaných celkových hodnotení bezpečnosti detí jasne vyplýva, že je nevyhnutné uskutočniť omnoho viac krokov týkajúcich sa predkladania, zavádzania a presadzovania stratégií na podporu bezpečnosti detí a mladistvých vo všetkých oblastiach. Je potrebné podporovať a dotovať úspešné opatrenia prevencie úrazov, a to prístupom spájajúcim vzdelávanie, stavebné postupy a presadzovanie noriem a predpisov. Táto informačná karta preto poukazuje na tie oblasti v súčasnej stratégii Slovenskej republiky, kde je priestor na uskutočnenie zmien.

Slovenská republika má k dispozícii určitú infraštruktúru a kapacitu na zaistenie bezpečnosti detí a mladistvých, je však potrebné ich posilniť a zároveň zabezpečiť výraznejšie vedenie zo strany vlády. Vedenie zo strany štátu je obzvlášť potrebné na zabezpečenie rozvoja a implementácie vládou schválenej národnej stratégie so špecifickými cieľmi v oblasti bezpečnosti detí a mladistvých, ako aj na zaistenie finančných prostriedkov na podporu národnej koordinácie, plánovania a osobitého výskumu v oblasti bezpečnosti detí a mladistvých. Ďalej treba zlepšiť existujúcu infraštruktúru a kapacitu. Jednou z najväčších výziev je absencia účinného systému na monitorovanie úrazov. Bez potrebných údajov je ťažké naplánovať kroky či zhodnotiť ich účinok. Hoci niektoré údaje sú dostupné, neexistuje ani centralizovaný systém dohľadu, ani inštitúcia, ktorej úlohou by bolo zabezpečiť potrebnú koordináciu a spoluprácu medzi jednotlivými rezortmi. Na realizáciu uvedeného cieľa je potrebné jednotné vedenie. Ďalej je nutná podpora budovania kapacít a siete technických odborníkov a tvorby siete, čím sa zabezpečí výmena informácií o správnych postupoch a otázkach ich implementácie.

Slovenská vláda môže urobiť veľa na podporu budovania správnych postupov, a to nielen integrácií správnych stratégií založených na dôkazoch do národných programov verejného zdravia, ale aj tým, že zabezpečí, aby všetky stratégie zohľadňovali otázky bezpečnosti detí. A hoci opatrenia na celonárodnej úrovni sú pre dosiahnutie bezpečnejšieho štátu nevyhnutné, zásadným krokom v tomto smere je tiež efektívne zabezpečenie, že stratégie na prevenciu úrazov založené na dôkazoch sa postupne preberajú a zavádzajú na všetkých úrovniach – od celonárodnej, cez regionálnu až po miestnu. Preto je potrebné chápať, ako sa vyvíjajú a implementujú do praxe regionálne a miestne iniciatívy, a tiež treba chápať aj vývoj stratégií v oblasti budovania kapacít pre zúčastnené strany na týchto úrovniach. Navyše, ako sa snahy o prevenciu presúvajú z celonárodných na regionálne a lokálne úrovne, vzrastá význam medziodborovej spolupráce (napr. spolupráca medzi odvetvami zdravia, dopravy, životného prostredia a školstva). Keďže v súčasnosti sú k dispozícii

len obmedzené zdroje, je nevyhnutné hľadať také riešenia, ktoré by okrem prevencie úrazov pomohli aj k riešeniu ďalších problémov. Napríklad posilnenie infraštruktúry pre bezpečnejšiu cestnú premávku môže okrem zvýšenia bezpečnosti detí a cyklistov podnecovať aj k zvýšeniu fyzickej aktivity, čo môže pomôcť pri znižovaní počtu prípadov detskej obezity. Strategické investície do prevencie zranení u detí a mladistvých teda zároveň napomôžu koordinovanému a na dôkazoch založenému prístupu k ochrane najcennejšieho zdroja Slovenskej republiky – detí a mladistvých.

Rozdiely – zaistenie bezpečnosti pre všetkých

Hlavnou príčinou rozdielov v počtoch detských úmrtí u chlapcov a dievčat sú neúmyselné úrazy. Z dostupných údajov vyplýva, že zo všetkých vekových skupín sa rozdiely najčastejšie vyskytujú práve u detí, čo opäť poukazuje na význam ich zraniteľnosti voči socioekonomickým faktorom. Štúdie zaoberajúce sa mechanizmami úrazov prispievajúcimi k tomuto spoločenskému trendu ukazujú, že jedným z najvýznamnejších rizikových faktorov je zvýšené vystavenie ohrozeniu v nezabezpečenom domácom, hernom a vonkajšom prostredí u detí žijúcich v zle udržiavaných oblastiach.

Stratégie pasívnej prevencie, ako posilnenie zákonov a predpisov na zvýšenie bezpečnosti nezabezpečeného prostredia, pomáhajú tieto rozdiely vyrovnat' zavedením zákonnej požiadavky platnej pre celú krajinu. V prípadoch, kde tieto požiadavky nemajú spätnú platnosť, však naopak môžu viesť k ďalším rozdielom. Napríklad požiadavka na detektory dymu, ktorá platí len pre nové či zrekonštruované budovy, môže v skutočnosti rozdiely zvýšiť, keďže u najzraniteľnejších rodín je najmenšia pravdepodobnosť, že budú žiť v budovách, ktorých by sa táto požiadavka týkala. Pokiaľ ide o aktívnejšie stratégie, medzi ktoré patrí hlavne propagácia bezpečného správania, treba sa osobitne zamyslieť, či je potrebné zavádzať špecifické opatrenia pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva (napr. deti, prístáhovalci, rodiny s nízkym príjmom, rodiny žijúce v chudobe už po niekoľko generácií), a ako by sa tieto opatrenia mali prispôbiť jednotlivým prostrediam, kde budú zavedené (mestské, vidiecke, domáce, verejné).

Krajiny, ktoré už pri vyrovnávaní rozdielov v zraneniach detí dosiahli istý pokrok, zaň vďaka tomu, že si dôkladne naštudovali problematiku, aby dokázali lepšie pochopiť riziká a následne prijať opatrenia voči konkrétnym špecifickým rizikám. Toto sa dá uskutočniť v podobe zákona na národnej úrovni, nariadenia či predpisu s cieľom zvýšiť bezpečnosť všetkých detí, prípadne špecifickými programami či stratégiami zameranými na tých najzraniteľnejších (napr. programy a stratégie na zníženie nákladov na bezpečnostné prostriedky). V čase tohto hodnotenia, na Slovensku neprebíhali iniciatívy na vyrovnávanie rozdielov týkajúcich sa úrazov detí. Vhodným prvým krokom by mohlo byť zabezpečenie, aby súčasná národná stratégia v oblasti prevencie úrazov vhodne reagovala na tento problém, a tiež aby venovala osobitnú pozornosť potrebám zraniteľných detí, ako napr. detí žijúcich v chudobe.

Požadované kroky...

- Zvýšiť bezpečnosť chodcov podporou úsilia o úpravy noriem dizajnu európskych automobilov, čím sa zníži riziko zranenia detí a mladistvých (napr. výška nárazníka berúca ohľad na chodcov)
- Zvýšiť bezpečnosť vodičov a cestujúcich v motorových vozidlách zavedením zákonov na národnej úrovni požadujúcich, aby malé deti do veku 4 rokov sedeli na zadnom sedadle v autosedačke obrátenej proti smeru jazdy, a tiež aby deti do veku 13 rokov sedeli na zadnom sedadle. Tiež je potrebné pokračovať so zavádzaním viacstupňového programu na získanie vodičského preukazu, ktorý bol zavedený v novembri 2011 (po uzavretí tohto hodnotenia)
- Zvýšiť bezpečnosť cyklistov presadzovaním národnej legislatívy požadujúcej používanie ochrannej helmy
- Zvýšiť prevenciu utopenia pomocou zákonov na národnej úrovni požadujúcich oplotenie okolo všetkých súkromných i verejných bazénov, pomocou požiadavky na využívanie plaveckých pomôcok/ záchranných viest počas pobytu vo vode (nie len dostupnosť ochranného vybavenia, ale aj reálne využitie), a tiež navrhnutím národných platných noriem pre verejné bazény a záchranné služby
- Zvýšiť prevenciu pádov sprísnením národných noriem bezpečnosti pre vybavenie na detských ihriskách a zavedením národnej platnej legislatívy nad sprísnením stavebných noriem, ktoré by vyžadovali zásadnejšie zásahy na ochranu detí pred pádom v domácom prostredí (napr. opatrenia na zabránenie vypadnutiu dieťaťa z okna v budovách s viac ako jedným podlažím)
- Zvýšiť prevenciu otráv zavedením národnej legislatívy požadujúcej, aby boli balenia liekov zabezpečené proti otvoreniu dieťaťom
- Zvýšiť prevenciu popálenín prijatím a presadzovaním národnej legislatívy požadujúcej bezpečnú maximálnu prednastavenú teplotu vody z vodovodu (50°C) v domácnostiach, ako aj detektory dymu vo všetkých súkromných príbytkoch a verejných budovách (nových i starších), a tiež zavedením požiadavky na vyrábanie detských pyžám z nehorľavých materiálov
- Zvýšiť prevenciu pred udusením/ uškrtením zákazom používania nebezpečných výrobkov (napr. nejedlých častí v potravinových výrobkoch) alebo zmenou dizajnu (napr. šnúry visiace zo žalúzií)
- Zaviesť vzdelávací program pre nových rodičov a opatrovateľov malých detí na zvýšenie verejného povedomia o riziku úrazov v domácnosti a o účinných spôsoboch prevencie
- Zlepšiť infraštruktúru pomocou prijatia zodpovednosti za rozvoj a údržbu centralizovaného systému dohľadu nad zraneniami, aby bolo možné zbierať a analyzovať údaje o úrazoch

Meranie pokroku –

vysvetlenie indikátorov používaných v informačnej karte

Stratégie na celonárodnej úrovni pre špecifické oblasti neúmyselných úrazov uvedené v informačnej karte sa zakladajú na súčasných dôkazoch o správnych postupoch a na diskusiách s členmi Európskej aliancie pre bezpečnosť detí a s európskymi odborníkmi. Tieto merania sa chápu ako mini-ukazovatele pokroku v podpore propagácie bezpečnosti detí a mladistvých a opatrení na prevenciu úrazov a na národnej úrovni. Podrobnejšie informácie o použitej metodológii a definíciách uvádzame na stranách 16 až 19 tejto informačnej karty. Pokiaľ by sa na Slovensku zaviedli a presadzovali všetky stratégie na národnej úrovni, ktoré dolu hodnotíme, dosiahol by sa ďalší pokles v počte úrazov detí a mladistvých.

KAŽDÁ STRATÉGIA BOLA HODNOTENÁ NA NASLEDUJÚCEJ STUPNICI:

	Existujúca, jasne zadaná, zavedená a presadzovaná		Existujúca, jasne zadaná, ale len čiastočne zavedená či presadzovaná		Neexistujúca alebo nejasne zadaná
2 body		1 bod		0 bodov	

Bezpečnosť chodcov

Zákon na národnej úrovni obmedzujúci povolenú rýchlosť v obytných zónach (napr. v blízkosti škôl či detských ihrísk)	
Zákon na národnej úrovni, ktorý určuje zodpovednosť vodiča pri dopravnej nehode, ktorej účastníkom je detský chodec/dieťa (napr. kladú na vodiča požiadavku dôkazov)	
Stratégia na národnej úrovni špeciálne podporujúca zmenu dizajnu vozidiel na zníženie rizika zranenia chodcov	
Ministerský/vládny odbor zodpovedný za bezpečnosť detských a mladistvých chodcov	
Vládou schválená národná stratégia na prevenciu zranenia so špecifickými cieľmi a časovými plánmi týkajúcimi sa bezpečnosti detských a mladistvých chodcov	
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na bezpečnosť detských a mladistvých chodcov	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíček):

$$[(\text{😊} \times 4) + (\text{😐} \times 0) + (\text{😞} \times 2)] / 12 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Bezpečnosť vodičov/spolujazdcov

Zákon na národnej úrovni požadujúci používanie vhodných bezpečnostných prostriedkov na ochranu detí a mladistvých vo vozidlách	
Zákon na národnej úrovni požadujúci, aby deti do veku 4 rokov sedeli v autosedačke otočenej proti smeru jazdy	
Zákony na národnej úrovni požadujúce, aby deti a mládež do veku 13 rokov sedeli na zadnom sedadle motorového vozidla	
Národná stratégia podporujúca prístup znevýhodnených rodín k bezpečnostným prostriedkom na ochranu detí a mladistvých vo vozidlách (napr. zaradenie takýchto prostriedkov medzi základné súčasti starostlivosti o deti, alebo uplatňovanie nižšej sadzby dane na tieto prostriedky, či príspevky z programov pre znevýhodnené rodiny)	
Zákon na národnej úrovni požadujúci viacstupňovú prípravu na získanie vodičského oprávnenia (napr. zákonná požiadavka na viacúrovňový program pre nových vodičov s postupným nadobúdaním práv umožňujúcim získať prax vo vedení motorového vozidla za zníženého rizika)	
Zákon na národnej úrovni zakazujúci deťom riadiť poľnohospodárske traktory.	
Zákon na národnej úrovni zakazujúci deťom viesť všetky druhy terénnych vozidiel (všetky terénne vozidlá, trojkolky, štvorkolky,...)	
Odbor ministerstva/vlády zodpovedný za bezpečnosť detských a mladistvých pasažierov	
Vládou schválená národná stratégia, ktorá obsahuje konkrétne ciele a časové plány týkajúce sa bezpečnosti detských a mladistvých pasažierov	
Národný program návštev v detských domovoch zameraný na vzdelávanie o bezpečnosti detských pasažierov	
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na bezpečnosť detských a mladistvých pasažierov	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíčiek):

$$[(\text{😊} \times 5) + (\text{😐} \times 1) + (\text{😞} \times 5)] / 22 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Bezpečnosť na motocykli/mopede

Zákon na národnej úrovni obmedzujúci minimálny vek na vedenie motocykla/mopeda (napr. motocykla s menším výkonom motora)	
Zákon na národnej úrovni stanovujúci minimálne kvalifikačné požiadavky na vedenie motocykla/mopeda (napr. oficiálna skúška pred získaním vodičského oprávnenia)	
Zákon na národnej úrovni obmedzujúci vek alebo počet detských a mladistvých pasažierov na motocykloch/mopedoch	
Zákon národnej úrovni stanovujúci rýchlostné limity pre motocykle/mopedy	
Zákon na národnej úrovni prikazujúci povinné používanie bezpečnostnej helmy pre vodiča i cestujúcich na motocykli/mopede	
Zákon na národnej úrovni zaoberajúci sa alkoholom za volantom u mladých vodičov (napr. konkrétna požiadavka na maximálnu povolenú hladinu alkoholu v krvi pri vedení motocykla)	
Odbor ministerstva/vlády zodpovedný za bezpečnosť detí a mladistvých na motocykli či mopede	
Vládou schválená národná stratégia pre prevenciu úrazov, ktorá obsahuje konkrétne ciele a časové plány týkajúce sa bezpečnosti detí a mladistvých na motocykli či skútri.	
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na bezpečnosť detí a mladistvých na motocykli či mopede	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíčiek):

$$[(\text{😊} \times 8) + (\text{😐} \times 0) + (\text{😞} \times 1)] / 18 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Bezpečnosť cyklistov

Zákon na národnej úrovni predpisujúci používanie prilby pri jazde na bicykli	
Odbor ministerstva/vlády zodpovedný za bezpečnosť detí a mladistvých na bicykli	
Vládou schválená národná stratégia so špecifickými cieľmi a časovými plánmi zameraná na bezpečnosť detí a mladistvých na bicykli	
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na bezpečnosť detí a mladistvých na bicykli	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíčiek):

$$[(\text{😊} \times 3) + (\text{😐} \times 0) + (\text{😞} \times 1)] / 8 \times 5 = \text{★★★★☆}$$

Bezpečnosť pri vode/prevenia pred utopením

Zákon na národnej úrovni požadujúci ochranné oplotenie verejných bazénov	☹️
Zákon na národnej úrovni požadujúci ochranné oplotenie súkromných bazénov (napr. bazénov patriacich k obytným domom)	☹️
Zákon na národnej úrovni požadujúci pravidelné štátom schválené obnovovanie licencie pre záchranárov	☹️
Zákon na národnej úrovni stanovujúci minimálny počet záchranárov povinne prítomných na plážach či iných oblastiach určených na vodné voľnočasové aktivity	☹️
Zákon na národnej úrovni stanovujúci minimálny počet záchranárov prítomných pri verejných bazénoch	☹️
Národná norma pre verejné plavecké bazény stanovujúca označovanie hĺbky vody, označovanie okrajov schodíkov kontrastnou farbou, zakrytie ústia potrubia a chemické normy	☹️
Národná norma pre znaky a symboly vzťahujúca sa k bezpečnosti pri vode (napr. znak zákazu potápania, červené vlajky označujúce zákaz vstupu do vody)	☹️
Národný predpis požadujúci kvalifikované hodnotenie rizík pre všetky vyhlásené verejné rekreačné vodné plochy (napr. hodnotenie vykonané kvalifikovaným inšpektorom)	😊
Národné predpisy upravujúce bezpečnosť vodných plôch pre voľnočasové/rekreačné účely na lokálnej úrovni (napr. minimálne úrovne dozoru, tréning, prípadne bezpečnostné vybavenie,...)	☹️
Národná stratégia na šírenie vzdelávania v oblasti bezpečnosti pri vode, vrátane plaveckých výcvikov ako povinnej súčasťi školského vzdelávania	😊
Investičný program (buď celoštátny alebo regionálny s celoštátnym pokrytím) na obnovu infraštruktúry s cieľom poskytnúť rovnocenný prístup k verejným bazénom za účelom plaveckého výcviku pre školopovinné deti	☹️
Zákon na národnej úrovni požadujúci povinné používanie osobného bezpečnostného plaveckého vybavenia/záchrannej vesty počas pobytu na vode (napr. počas plavby loďou, člnom,...)	😐
Odbor ministerstva/vlády zodpovedný za bezpečnosť detí a mladistvých pri vode	☹️
Vládou schválená národná stratégia pre prevenciu úrazov, ktorá obsahuje konkrétne ciele a časové plány týkajúce sa bezpečnosti detí a mladistvých pri vode.	☹️
Národný program návštev v detských domovoch zameraný na vzdelávanie o bezpečnosti detí pri vode	☹️
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na bezpečnosť detí a mladistvých pri vode	☹️

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíčiek):

$$[(\text{😊} \times 2) + (\text{😐} \times 1) + (\text{☹️} \times 13)] / 32 \times 5 = \text{★}$$

Prevenia pádov

Národný predpis požadujúci, aby vybavenie detských ihrísk a ich povrch spĺňali bezpečnostné normy	😊
Zákon na národnej úrovni zakazujúci propagáciu a predaj detských chodítok	☹️
Zákon na národnej úrovni požadujúci úpravy prostredia na ochranu detí pred vypadnutím z okna vo všetkých budovách s viac ako jedným podlažím (napr. okenné mreže či zámky)	☹️
Národný predpis požadujúci, aby všetky súkromné i verejné budovy mali bezpečnostné zábradlia na ochranu pred pádom z balkóna či zo schodov	😊
Národný predpis zlepšujúci dostupnosť vybavenia pre starostlivosť o deti, ako napr. bezpečnostných zábran na schody, pre znevýhodnené rodiny (napr. celonárodný program na poskytovanie či zapožičiavanie takéhoto vybavenia, príp. zaradenie takéhoto vybavenia medzi základné potreby starostlivosti o deti s nižšou sadzbou dane)	☹️
Odbor ministerstva/vlády zodpovedné za ochranu detí a mladistvých pred pádom	☹️
Vládou schválená národná stratégia pre prevenciu úrazov, ktorá obsahuje konkrétne ciele a časové plány týkajúce sa bezpečnosti detí a mladistvých pred pádom.	☹️
Národný program návštev v detských domovoch zameraný na vzdelávanie o ochrane detí pred pádom	☹️
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na ochranu detí a mladistvých pred pádom	☹️

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíčiek):

$$[(\text{😊} \times 2) + (\text{😐} \times 0) + (\text{☹️} \times 7)] / 18 \times 5 = \text{★}$$

Prevenca otráv

Zákon na národnej úrovni požadujúci balenie liekov do balení zabezpečených proti otvoreniu dieťaťom	
Zákon na národnej úrovni požadujúci balenie čistiacich prostriedkov pre domácnosť do balení zabezpečených proti otvoreniu dieťaťom	
Národná stratégia týkajúca sa centier pre monitorovanie otráv (napr. financovanie či podpora národného alebo regionálneho centra pre monitorovanie otráv)	
Odbor ministerstva/vlády zodpovedný za ochranu detí a mladistvých pred otrávením	
Vládou schválená národná stratégia pre prevenciu úrazov, ktorá obsahuje konkrétne ciele a časové plány týkajúce sa bezpečnosti detí a mladistvých pred otrávením	
Národný program návštev v detských domovoch zameraný na vzdelávanie o ochrane detí pred otrávením	
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na ochranu detí a mladistvých pred otrávením	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíčiek):

$$[(\text{😊} \times 2) + (\text{😐} \times 0) + (\text{😞} \times 5)] / 14 \times 5 = \text{★} \text{★}$$

Prevenca popálenín/obarenín

Zákon na národnej úrovni stanovujúci maximálnu povolenú teplotu vody z vodovodu v domácom prostredí (napr. 50°C), zabezpečujúcu ochranu pred obarením	
Predpisy požadujúce prítomnosť detektorov dymu vo všetkých súkromných obývaných budovách.	
Predpisy požadujúce prítomnosť detektorov dymu vo všetkých verejných obývaných budovách (napr. nemocnice, školy, škôlky)	
Národné predpisy požadujúce predaj cigariet s obmedzenou horľavosťou (napr. ohňovzdorné cigarety za účelom zníženia rizika vznietenia čalúneného nábytku, matracov a posteľnej bielizne)	
Národný predpis požadujúci, aby zapaľovače boli zabezpečené proti použitiu dieťaťom	
Zákon na národnej úrovni požadujúci, aby detské nočné oblečenie bolo vyrobené z nehorľavých materiálov	
Zákon na národnej úrovni regulujúci predaj pyrotechniky	
Odbor ministerstva/vlády zodpovedný za ochranu detí a mladistvých pred popálením/obarením	
Vládou schválená národná stratégia prevencie úrazov so špecifickými cieľmi a časovými plánmi zameraná na ochranu detí a mladistvých pred popálením/obarením	
Národný program návštev v detských domovoch zameraný na vzdelávanie o ochrane detí pred popálením/obarením	
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na ochranu detí a mladistvých pred popálením/obarením	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíčiek):

$$[(\text{😊} \times 2) + (\text{😐} \times 1) + (\text{😞} \times 8)] / 22 \times 5 = \text{★}$$

Prevenca udusenía/uškrtenía

Zákon na národnej úrovni umožňujúci obmedzenie, príp. zakázanie nebezpečných výrobkov	
Zákon na národnej úrovni požadujúci informatívne označovanie výrobkov s upozornením na ochranu pred udusením či uškrtením (napr. hračky)	
Zákon na národnej úrovni zakazujúci vyrábanie a predaj latexových balónov	
Zákon na národnej úrovni zakazujúci využívanie nejedlých materiálov v potravinových výrobkoch	
Zákon na národnej úrovni upravujúci dizajn a predaj žalúzií s visiacimi špagátmi	
Národná norma upravujúca bezpečný dizajn detských postieľok	
Zákon na národnej úrovni zakazujúci používanie visiacich šnúrok na detskom oblečení	
Odbor ministerstva/vlády zodpovedný za ochranu detí a mladistvých pred udusením/uškrtením	
Vládou schválená národná stratégia ochrany pred zranením so špecifickými cieľmi a časovými plánmi zameraná na ochranu detí a mladistvých pred udusením/uškrtením	
Národný program návštev v detských domovoch zameraný na vzdelávanie o ochrane detí pred udusením/uškrtením	
Aspoň raz za posledných päť rokov uskutočnená celoštátna mediálna kampaň zameraná na ochranu detí a mladistvých pred udusením/uškrtením	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíček):

$$[(\text{😊} \times 4) + (\text{😐} \times 0) + (\text{😞} \times 7)] / 22 \times 5 = \text{★} \text{★}$$

Management bezpečnosti detí

V krajine existuje vedúci odbor ministerstva/vlády zodpovedný za národnú koordináciu aktivít spojených s bezpečnosťou detí a mladistvých	
Bola určená konkrétna osoba ako kontakt alebo koordinátor pre všetky odbory/ministerstvá podieľajúce sa na bezpečnosti detí a dospelých (napr. zdravie, doprava, školstvo,...)	
Ochrana pred úrazmi bola vládou stanovená ako národná priorita (napr. figuruje na zozname priorit vo vládnom či zdravotnom programe)	
V krajine existuje vládou vedená národná stratégia prevencie úrazov so špecifickými cieľmi spojenými s bezpečnosťou detí a mladistvých	
Krajina má národného ombudsmana povereného špeciálnou zodpovednosťou za deti	
V krajine existuje zákon na národnej úrovni na ochranu práv mladých nepľnoletých zamestnancov, hlavne v súvislosti so zdravím a bezpečnosťou	
V krajine existuje národne koordinovaný program rozvoja v rannom detstve	
V krajine existuje zákonná úprava požívania alkoholu	
Jedno alebo viac ministerstiev má vyčlenený rozpočet na rozvoj a podporu národných programov prevencie spojených s bezpečnosťou detí a mladistvých	
Jedno alebo viac ministerstiev má vyčlenený rozpočet na rozvoj a podporu výskumu spojeného s bezpečnosťou detí a mladistvých	
Jedno alebo viac ministerstiev má vyčlenený rozpočet na rozvoj a podporu budovania kapacít spojených s bezpečnosťou detí a mladistvých	
Jedno alebo viac ministerstiev má vyčlenený rozpočet na rozvoj a podporu celonárodnej riadiacej skupiny/organizácie na riešenie otázky bezpečnosti detí a mladistvých	
Jedno alebo viac ministerstiev má vyčlenený rozpočet na rozvoj a podporu siete/organizácie na koordináciu aktivít zameraných na bezpečnosť detí a mladistvých	
V krajine existuje organizácia zodpovedná za národnú koordináciu aktivít zameraných na bezpečnosť detí a mladistvých	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíček):

$$[(\text{😊} \times 4) + (\text{😐} \times 1) + (\text{😞} \times 9)] / 28 \times 5 = \text{★} \text{★}$$

Infraštruktúra v oblasti bezpečnosti detí

V krajine existuje organizácia (napr. ministerstvo, mimovládna organizácia či iná agentúra), medzi ktorej úlohy patrí koordinácia údajov o úrazoch a tvorba reportov na podporu činnosti	
Pravidelne každý rok, prípadne každý druhý rok sa vypracováva správa, ktorá obsahuje minimálne údaje o všetkých úmrtiach detí a mladistvých následkom úrazov	
Uskutočnili sa štúdie na preskúmanie rizika úrazov detí a mladistvých a na jeho súvis so sociálnou a ekonomickou situáciou v rodine, bývaním v mestskom/vidieckom prostredí a mnohými ďalšími faktormi (napr. nízky vek rodičov alebo užívanie alkoholu či drog)	
V krajine bola publikovaná správa o záťaži spojenej s úrazmi, ktorá obsahovala údaje o deťoch a mladistvých	
V krajine sú k dispozícii potrebné údaje na vykonanie analýzy záťaže spojenej s úrazmi detí a mladistvých (napr. údaje o úmrtnosti, odhadovaná dĺžka trvania postihnutia,...)	
Údaje o nehodách a úrazoch detí a mladistvých (0 – 17 rokov veku) sú dostatočne prístupné na celonárodnej úrovni (napr. údaje o úmrtnosti a chorobnosti)	
Krajina sa plánuje zúčastniť na najbližšom Výskume zdravotného správania detí v školskom veku (2014) a zahrnúť aj modul ochrany pred úrazmi	
V krajine existuje národný program na hodnotenie detských úmrtí, prípadne výbor pre hodnotenie detských úmrtí	
V krajine existuje národný mechanizmus, ktorý umožňuje včasnú identifikáciu a rýchle riešenie vznikajúcich bezpečnostných rizík	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíček):

$$[(\text{😊} \times 2) + (\text{😐} \times 1) + (\text{😞} \times 6)] / 18 \times 5 = \text{★ ★}$$

Budovanie kapacít pre bezpečnosť detí

V krajine funguje jedna alebo viac organizácií (napr. ministerstvo, mimovládna organizácia či iná agentúra), medzi ktorej úlohy patrí šírenie informácií o postupoch založených na dôkazoch a/alebo umožňovanie a podporovanie zavádzania týchto postupov v oblasti prevencie úrazov a podpory bezpečnosti	
V krajine existuje sieť/štruktúra alebo systém zdravotnej starostlivosti, ktorý môže napomôcť k vzdelávaniu v oblasti prevencie nehôd pre zranením pre budúcich rodičov a/alebo pre rodičov detí do 4 rokov, a je v súčasnosti na tieto účely aj využívaná	
V krajine existujú národné iniciatívy na budovanie kapacít pre ľudí pracujúcich v oblasti prevencie úrazov, ktoré sú špecifické pre prevenciu úrazov alebo prevencia úrazov tvorí ich súčasť obsahu	
V krajine existuje sieť výskumníkov a lekárov zameraných na prevenciu úrazov detí a mladistvých	
V krajine sa koná, prípadne konala v priebehu posledných 5 rokov, národná konferencia či regionálne stretnutie zamerané na prevenciu úrazov detí a mladistvých, alebo národná konferencia, ktorej súčasť programu sú úrazy detí a mladistvých	
Krajina má národnú stratégiu, podľa ktorej je vzdelávanie v oblasti prevencie úrazov povinnou súčasťou osnov pre základné či stredné školy, vrátane normalizovaného plánu výučby prevencie úrazov	
Krajina má národnú stratégiu, podľa ktorej je kurz prvej pomoci povinnou súčasťou osnov pre základné či stredné školy, vrátane normalizovaného plánu kurzu prvej pomoci	
Krajina má národnú stratégiu, podľa ktorej je kurz zručností pre život povinnou súčasťou osnov pre základné či stredné školy, vrátane normalizovaného plánu kurzu zručností pre život	

Hodnotenie (z celkového počtu 5 hviezdíček):

$$[(\text{😊} \times 6) + (\text{😐} \times 0) + (\text{😞} \times 2)] / 16 \times 5 = \text{★ ★ ★ ★}$$

Metódy prípravy Informačných kariet pre bezpečnosť detí

Koncept Informačnej karty pre bezpečnosť detí bol pôvodne navrhnutý ako súčasť projektu Akčný plán pre bezpečnosť detí, európskej iniciatívy pod vedením Európskej aliancie pre bezpečnosť detí v rokoch 2004 až 2010. Opatrenia pre stratégie v oblasti prevencie úrazov boli pôvodne vypracované v roku 2006 na základe aktuálne dostupných dôkazov o efektívnych metódach so zameraním na celonárodnú úroveň.* Neboli zahrnuté stratégie, o ktorých sa vie, že sú účinné, no väčšinou sa zavádzajú len na regionálnych úrovniach (napr. opatrenia na zefektívnenie dopravy s cieľom znížiť riziko úrazov chodcov či cyklistov). Ukazovatele zamerané na vedenie, infraštruktúru a budovanie kapacít boli získané z opatrení navrhnutých v ďalších iniciatívach, prípadne popísaných v literatúre. Informačné karty o detskej bezpečnosti za rok 2009 boli rozšírené o ďalšie strategické postupy, a ďalšie boli pridané pre informačné karty za rok 2012. V roku 2012 boli tieto karty rozšírené hlavne o otázky dodatočných strategických opatrení na vyrovnanie rozdielov a budovanie kapacít. Informačná karta o detskej bezpečnosti za rok 2012 – Európske zhrnutie pre 31 krajín, dostupná na stránke www.childsafetyeurope.org, ponúka navyše aj porovnanie výsledkov hodnotenia pôvodných otázok z rokov 2007, 2009 a 2012 pre tie krajiny, ktoré sa zúčastnili na dvoch alebo viacerých hodnoteniach.

Údaje pre ukazovatele obsiahnuté v informačných kartách 2012 boli získané v rokoch 2011 až 2012 od partnerov projektu TACTICS s použitím počítačových štatistických nástrojov v anglickom jazyku vyvinutých v spolupráci s poradnou skupinou odborníkov. Na prvotný zber údajov bolo potrebné, aby slovenský projektový partner (Odbor životného prostredia a zdravia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky) kontaktoval príslušné ministerstvá s cieľom získať korektné informácie o platných stratégiách; tieto informácie sú presné k júlu 2011.

Výsledné hodnotenie z celkového počtu päť hviezdíčiek pre všetky podkategórie bolo vypočítané vynásobením jednotlivých výsledkov pre každú podkategóriu piatimi azaokrúhlením na polhviezdíčky; pritom celkový súčet sarovnával súčet pridelených bodov (😊 = 2, 😊 = 1, 😞 = 0) pre všetky otázky v rámci danej podkategórie bez rozlišovania jednotlivých položiek, vydelenému celkovým možným počtom bodov. Výsledné celkové hodnotenie bezpečnosti sa zakladalo na súčte bodov za podkategórie (⭐ = 49-60 hviezdíčiek, 😊 = 37-48,5 hviezdíčiek, 😊 = 25-36,5 hviezdíčiek, 😞 = 13-24,5 hviezdíčiek, ⚠️ = 0-12,5 hviezdíčiek. Jednotlivé položky a hodnotenia za podkategórie neboli samostatne rozlišované, lebo na to by bolo potrebné mať k dispozícii údaje o vystavenosti špecifickým rizikovým faktorom zranenia a/alebo štúdie porovnávajúce efektívnosť rozličných stratégií v rámci danej kategórie, a v krajinách zúčastnených na projekte TACTICS nie je ani jeden z týchto údajov k dispozícii v dostatočnej miere.

* MacKay M, Vincen J, Brussoni M, Towner L. Child Safety Good Practice Guide: Good investments in unintentional child injury prevention and safety promotion. Amsterdam: Európska aliancia pre bezpečnosť detí, Eurosafe; 2006.

Definície vybraných pojmov použitých v Informačných kartách o bezpečnosti detí

- **Predchádzateľné úmrtia**
 - počet predchádzateľných úmrtí bol vypočítaný na základe miery výskytu úrazov v roku 2010 v Holandsku, čo je 5,05 úmrtí na 100 000 obyvateľov vo veku 0 až 19 rokov, a údajov pre každú krajinu za posledný rok, za ktorý sú tieto údaje k dispozícii. Výsledný počet predchádzateľných úmrtí preto môže byť skreslený v krajinách, kde sú dostupné údaje zastarané.
- **Budovanie kapacít**
 - rozvoj, údržba a podpora zdrojov a vzťahov na individuálnej, organizačnej, medziorganizačnej a systémovej úrovni. Patria sem tiež aktivity navrhnuté na zvýšenie schopností a zručností jednotlivcov, skupín a organizácií plánovať, preberať a spravovať aktivity.
- **Vládou schválená stratégia so špecifickými cieľmi a časovými plánmi**
 - oficiálny písomný dokument odsúhlasený vládou a/alebo parlamentom, ktorý obsahuje súbor vyhlásení a rozhodnutí o stanovovaní zodpovednosti, princípov, cieľov, priorít a hlavných pokynov na dosahovanie cieľov. Môže ísť buď o samostatný dokument zameraný na úrazy, alebo o súčasť širšieho dokumentu, kde sa úraz, prípadne špecifická oblasť úrazu vníma ako jedna alebo niekoľko prioritných oblastí.
- **Stratégia vlády**
 - celkový plán na vysokej úrovni, ktorý pojednáva o prístupe a stratégii vlády ku konkrétnej oblasti alebo aktivite.
- **Prieskum zdravotného správania u školopovinných detí**
 - celonárodná výskumná štúdia vykonaná v spolupráci s Regionálnym úradom SZO pre Európu, ktorej cieľom je získať nový pohľad a lepšie porozumieť zdraviu a prospechu mladých ľudí, ich zdravotnému správaniu a spoločenskému kontextu.
- **Zavedený a presadzovaný**
 - zákon, stratégia či norma, ktorá je zavedená do praxe, zabezpečená prostredníctvom stanovených opatrení, a efektívne vykonávaná s podporou určených pokút a postihov v prípade jej nedodržania.
- **Zákon**
 - norma správania alebo konania predpísaná ako právne záväzná a vynucovaná orgánom s výkonnou mocou alebo regulačným úradom vlády.
- **Vzdelávanie o zručnostiach pre život**
 - vzdelávanie o širokej škále psychosociálnych a interpersonálnych schopností, ktoré môže účastníkom pomôcť prijímať informované rozhodnutia, efektívne komunikovať a nadobudnúť schopnosť sebaovládania a vysporiadania sa so životnými situáciami, vďaka čomu budú schopní viesť zdravý a produktívny život.
- **Národne koordinovaný program rozvoja v rannom detstve**
 - program s celonárodným pokrytím, ktorého cieľom je umožniť deťom nadobudnúť mnoho schopností a znalostí, ktoré sa očakávajú od detí po dosiahnutí piateho roka života

● **Národná mediálna kampaň aspoň raz za posledných päť rokov**

- kampaň na celonárodnej úrovni prebiehajúca v televízii, rozhlase a/alebo masovo šírených printových médiách (plagáty, brožúry, atď.)

● **Odbor ministerstva/vlády poverené zodpovednosťou**

- aspoň jeden odbor ministerstva či vlády so zdokumentovanou zodpovednosťou za kroky týkajúce sa témy bezpečnosti detí a mladistvých (napr. zdokumentovaný kráľovský príhovor, plán ministerstva, zdravotné ciele, publikácia na internetovej stránke, ústava, medziministerský dohovor)

● **Národný ombudsman so špecifickou zodpovednosťou za deti**

- poverený verejný úradník zodpovedný za propagáciu práv a prospechu dieťaťa, za prešetrovanie sťažností zo strany detí alebo v mene detí na verejné orgány, školy a nemocnice.

● **Národný program návštev v detských domovoch zameraný na vzdelávanie**

- sieť/štruktúra systému zdravotnej starostlivosti schopná poskytnúť vzdelávanie o prevencii pre nastávajúcích rodičov a/alebo pre rodičov detí vo veku 0 až 4 rokov. Napríklad zdravotní

pracovníci vo Veľkej Británii navštevujú rodičov a dokážu poskytnúť informácie v oblasti prevencie úrazov (okrem iných otázok spojených so zdravím), a pôrodné asistentky v Rakúsku sú školené v oblasti prevencie úrazov u novorodencov, ktoré ďalej odovzdávajú čerstvým rodičom.

● **Národný program na prešetrovanie úmrtí u detí/výbor pre prešetrovanie úmrtí**

- multidisciplinárna skupina, ktorá využíva údaje z viacerých zdrojov na vyšetovanie neprirodzených úmrtí u detí, sleduje trendy a vydáva špecifické odporúčania zamerané na prevenciu.

● **Organizácia zodpovedná za národnú koordináciu bezpečnostných aktivít pre deti a mladistvých**

- organizácia/inštitút/centrum/agentúra vrátane mimovládnej organizácie, špecificky poverená bezpečnosťou detí a mladistvých, alebo poverená širším spektrom úloh zahŕňajúcim bezpečnosť detí a mladistvých.

● **Norma**

- dobrovoľná technická dohoda vypracovaná normalizačným orgánom spolu so zainteresovanými stranami ako priemysel a zákazníci na základe konsenzu, ktorá poskytuje technické pravidlá a predpisy pre výrobcov a popisuje, ako bude výrobok či služba fungovať.

Text alebo časti textu môžu byť kopírované za predpokladu, že bude uvedený odkaz na autorov, názov publikácie a vydavateľa. Odporúčaný spôsob citácie: MacKay M. A Vincenten J. Informačná karta o bezpečnosti detí 2012 – Slovensko. Birmingham: Európska aliancia pre bezpečnosť detí, Eurosafe; 2012.

Prispievatelia:

Úrad verejného zdravotníctva SR
Národné centrum zdravotníckych informácií
Slovenský červený kríž
Ministerstvo školstva SR
Ministerstvo vnútra SR
Kancelária SZO v SR

Táto informačná karta je súčasťou projektu TACTICS, ktorý je financovaný z Európskej únie, v rámci Programu v oblasti zdravia. Uvedené výsledky a stanoviská patria autorom a nemusia sa zhodovať so stanoviskami partnerských organizácií.

ISBN:: 978-1-909100-61-9 © June 2012

European Child Safety Alliance

RoSPA House
28 Calthorpe Road, Edgbaston,
Birmingham B15 1RP, UK
Tel: +44 121 248 2000
Fax: +44 121 248 2001
Email: secretariat@childsafetyeurope.org
www.childsafetyeurope.org

Informačné karty o bezpečnosti detí 2012 sú súčasťou projektu TACTICS (Tools to Address Childhood Trauma, Injury and Children's Safety), rozsiahlej viacročnej iniciatívy s cieľom poskytovať lepšie informácie, praktické nástroje a zdroje na podporu prijímania a zavádzania vylepšených postupov na prevenciu úrazov detí a mladistvých v Európe na základe dôkazov. Túto iniciatívu spravuje Európska aliancia pre bezpečnosť detí EuroSafe, pričom je spolufinancovaná aj partnermi z Európskej komisie, Nordickej školy verejného zdravia, Maastrichtskej univerzity, Univerzity v Swansea, Dublinskej univerzity, Európskej aliancie verejného zdravia, a ďalšími partnermi z vyše 30 krajín, vrátane Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky.

Jedným z cieľov projektu bolo prehodnotiť a rozšíriť súbor ukazovateľov v Akčnom pláne bezpečnosti detí a tiež súbor štandardizovaných nástrojov na zber údajov, aby sa zabezpečilo úspešné pokračovanie monitorovania a hodnotenia pokroku v znižovaní počtu úrazov detí a mladistvých aj potom, čo krajiny prešli od plánovania k implementácii. Výsledkom tejto činnosti sú Informačné karty o bezpečnosti detí 2012, Profily o bezpečnosti detí 2012 a Informačná karta o bezpečnosti detí 2012-európske zhrnutie pre 31 krajín.

Slovenská verzia

Vydal: Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
v rámci realizácie projektu „TACTICS“ (Tools to Address Childhood Trauma, Injury and Child Safety)

Koordinátor projektu: Ing. Katarína Halzlová, MPH
Odborný garant: Ing. Jana Potůčková
Redakčne spracoval: Ing. Lenka Dančová
Preklad: Lucia Moravcová

Tlač: Svetlonos, s.r.o., Astrová 56, 821 01 Bratislava
Rok vydania: 2012

ISBN: 978-80-7159-213-6

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY